ఆంధ్రభూమి

ఆదివారం 25-8-1968

కథానిక

మరచినకథ

—మన్యాల రంగనాథరావు

క్రమవీరం విద్యే పరమై వాచదువుతోటా నిక నోటులో పరిణమించిన తన ఉద్యోగాలకుదంభాన్నులు పెట్టి ప్రాణ విసిగి చివరికి ఈవిశాలభారతంలో ఎక్కడైతే ఏమని ఢిల్లీలో ఒక పైపైటు కంపెనీలో గుమాస్తాగా చేరిపోవడంతో, తన జీవితంలో ఉద్యోగాన్వేషణ పర్వం పూర్తయిపోయిందు అప్పట్లో ఎప్పుడైనకు ఒప్పారు? ఎవరివరిహేళ్ళ కీడనటవంగలి చెప్పుకున్నాను—అప్పటో ఈ మాత్రం గుమాస్తా పనులక్కూడా నోచుకోని బిడ్డేలూ ఎమ్మేలూ ఆ మహానగరంలో పేపుమట్ల మీద తిరుగుతూ ఉండడం గమనించా. తన 'రేఖ' కాస్త గట్టిదే అనుకున్నాడు రంగనాథూర్తి. పాముదిక్కులోగాని, జాతకాలలోగానీ. పోతే, జాతకాలచంద్రబల జోస్యాలలోగానీ అతనికి పెద్దనమ్మకముందనిలేదు. పరిస్థితులు కలిసిరానప్పుడూ, జీవితంమీద ఇంకా అలా పికుతూనే ఉన్నప్పుడూ, కొంతమందికి అవేదిక్కు.

"ఈ వారం ఉద్యోగ ప్రయత్నాలు ప్రోత్సాహకరంగా ఉండవు" అంటూ వారఫలాలు చదువుకున్న తర్వాత ఎలాగూ ప్రోత్సాహకరంగా ఉండని ప్రయత్నాలు ప్రోత్సాహకరంగా లేకపోతే అదొక తృప్తిగా ఉండేది.

గమ్మత్తేమిటంటే "దూర ప్రయాణాలవలన లాభం—ప్రయత్నాలు కూడా" అంటూ దైవజ్ఞుడు వారఫలాలలో, తన రాశిలో స్పష్టంగా చెప్పినరోజులలోనే, రమణమూర్తి ఢిల్లీ వెళ్ళడం గుమస్తాగిరి సంపాదించడం సంభవించింది. ఇది కేవలం కాకతాళీయమే కావొచ్చు. అయితే రమణమూర్తికి జాతకాలకంటే తన ఆత్మతృప్తి మటుకు కలిగిన మాట నిజం. దైవజ్ఞుడు రాసిన ఆ వాక్యం పరిగా ఆ వారంలో తన రాశికింద పడటమేగోప్ప సంతోషం ఎదు కంటే, అదే వాక్యం ఒక్కొక్క వారం ఒక్కొక్క రాశికి మారటం రమణమూర్తికి తెలియనిదికాదు! గ్రహాలతో పాటు అవీ మారాయి మరి!

ఉద్యోగంలో చేరిన వాటికి రమణమూర్తి మానసికంగా కొన్ని దెబ్బలు తిని ఉన్నాడు తన భార్య సుభద్ర కాపరానికి వచ్చిన కొద్దిరోజులలోనే తన తండ్రి పక్షవాతంతో మంచం పట్టడం కిడ్నీ పక్షవాతంతో తిమకున్న తండ్రి అయిదేళ్ళ పాటు మంచం మీదనే కాలక్షేపం చేసి గుటుక్కు మనటంతో రమణమూర్తి ఇక ఈ ప్రాంతితో సంబంధ తెగిపోయిందనుకుని భార్యనూ, రెండేళ్ళ కొడుకునీ, తిమకొని, ఢిల్లీ వెళ్ళిపోయినాడు.

ఢిల్లీ జీవితం రమణమూర్తి ప్రాణానికి ఒక విధంగా పోయిగా ఉందని పించింది. అంతకు ముందు ఏదో మహోన్యాధి ఉన్నదానలే కనిపిస్తూ ఉండిన సుభద్ర ఇప్పుడు రోజూ నవుతున్నది ఉండటానికి ఏదో ఇంత గది దొరికింది అగదిలోనే చిన్న కొట్టుగది లాగున్న పెద్ద అల్మారా వంటకి సరిపోతుంది తనకూ సుభద్రకూ చంటి బాబుకి అంత కన్న ఏం కావాలి! ఇరుగు పొరుగు ఒకరిద్దరు తెలుగు వాళ్ళు సుభద్ర ఈడువాళ్ళే ఉన్నారు. ఆమెకు కాలక్షేపానికి లోటు లేదు.

జీవితం హాయిగా వెళ్ళిపోతున్నది.

ఒకరోజునఇంటిపక్కనే గుమ్మంలో అడుకుంటున్న కొడుకుని చంకనేసుకుని లోనికివచ్చి, "వాన్నా! అమ్మ ఏ చేస్తుందిరా?"అన్నాడు రమణ వాకిలి తెరచేముందు ముద్దుపెట్టి.

ఆ పిల్లవాడు 'అమ్మా!—వాన్నా—కాన్న!" అటుండిగా వాడి నిండు అరచేతుల్లో ఇమిడిపోయి ఉన్నాయి త్రివుట స్వల్ప అవారోగ్యం.

రవణమూర్తి తనలోతాను నవ్వుకున్నాడు.

ఏమయితే తేనే? ఊసుపోకుండానికి కాలక్షేపానికి ఇటువంటి కథల పత్రికలు లేకుంటే జీవితం మరికొంత చప్పగా తుందిగా దరికి.

ఇరవయేళ్ళ ఈడులోనే తనను నమ్ముకొని తనతో కాపరం చేయటానికి వచ్చిన సుభద్రకు తను ఒకవిధంగా చాలా కష్ట పెడుతున్నట్టుగా తోచింది రమణమూర్తికి ఇరుగు పొరుగు ఆడవాళ్ళతో మాత్రం, తన ఈడువారే అయినా మాత్రం, ఎంతకని కాలక్షేపం చేయగలరు?

ఈ 'యమున' పత్రికకు చందాకడితే సుభద్రకు తాను కాలక్షేపం కావచ్చు ఈ ఆలోచనకూడా బాగానే ఉంది

సుభద్రకి తెలియకుండా పత్రికకు చందా కట్టనివ్వడు ఆపదిరూపాయలూ ఇంకోవిధంగా సద్వినియోగం చేసుకోవచ్చు అనుకుంటుంది కాలక్షేపానికి పత్రికలు చదివి చదివి అలవాటు చేయకపోతే పరిపోయే!

మరుసటాడు రమణమూర్తి కంటెనికి పోయి జీతంలో సగంపెట్టి 'యమున'కు చందాలు తీసుకొని 'యమున'కు మనీయార్డరు కట్టాడు

సంపాదకుడికి ఒక ఉత్తరం కూడా రాశాడు:

"మీరు దయతో పంపిన 'యమున' అన్నదినపత్రిక నిన్నవే చేరింది క్షమత జ్ఞప్తి బహుశా మా నేస్తే హితుడూ ప్రసిద్ధ కథకుడూ 'ఉషశ్రీ' వారికాకాపోతే పంపమని మిమ్మల్ని కోరి ఉంటాడు. అతని ఎడ్రసు తెలియకపోతే సంతోషిస్తాను. మీపత్రికలో అతని కథ ఒకటి నిశ్చయంగా ఉంది నా పాతఎడ్రసు మీరెలా సంపాదించారో ('ఉషశ్రీ' ఇచ్చి ఉండాలి) గాని అవిపత్రిక చాలా ప్రయాణం చేసి నిన్నవే చేరింది చదవాలి పు

(మిగతా 4వ పేజీలో)

భావనాటక చక్రము

—కాకూరి హనుమంతరావు

అర్థశతాబ్ది క్రితం భావ నాటకముల దొరకడంతో మనం పన్న మైన సంస్కృత సాహిత్య సువంపన్న తరమైంది. "ప్రతి యక్షపాం భావ సామిల్ల కవిపుత్రాదినాం పత్రిక భావతి క్రమ్య కథం పరం మానస్యక వేశాళి దానస్య కృతౌ హనుమాన్?" అని మహాకవి కాళిదాసు చేతనూ

"సూత్రధార కృతారంభై స్తాట కైర్నటకైరివ, నవతాకైర్యలో లేఖే భావోదేవకులైరివ,"

సూత్రధారులచేతారభి పబడి, బహుపాత్రలు కల్గి, పతాకా స్థానములు కల్గిన నాటకములనే భాసుడు, శిల్పి నిర్మితములై కాలా అంతసులు, ధ్వజములు కల్గిన దేవాలయములనే పలె యక్షమును పొందెను అని దండిచేతనూ, ఇతరుల చేతనూ కొనియాడబడిన భాసుని కృతులులవములయాయి వ్యాస వాల్మీకుల భావములనూ సమానములనూ ప్రతికాలిదాసు తన కావ్యములలో అక్కడక్కడ ఉపయోగించినట్టు భాసుని భావములనుకూడా ఉపయోగించడం అనునికి భాసుని కవిత్వము నందుగల అదరమును చూపుతున్నది. "చారు పంపరి వగద్భతి భాగ్యవంతి" అన్న స్వప్న వాసవదత్తలోని వాక్యము ననుసరించి "నీ వైర్గచ్ఛత్యపరి దేవా దక్షకేమి క మేణ" అని, "యస్యాం సప్రియ మండనాపి మహిషీ దేవస్య మ డోదరి స్నేహాలు పతివిల్ల వాన్నచ పునర్వీ జంతి యస్యా భయాత్ నిజంతో మలయానిలా అపి శరైరన్విష్ట చాలదుమా సేయ శక్రరిపో రశోక వనికా భిగ్నేతి నిజాన్యజామ్." అన్న అభిషేక నాటకస్థలోని వాక్యమునుసరించి "పాతుంద ప్రభవ మన్యవ్యక్తి జల" అన్న రమణీయతం గల్గిన్ని కాళిదాసు రచించాడు. ఈ కావ్యాలు భాసునిమనతిను చాటుతున్నాయి.

భాసుని నాటకములు పదమూడు వాటిని 1. రామాయణ భారత భాగవత కథాత్మకములు 2. చారిత్రక ములు 3. కల్పితములు అని మూడు రగులుగా విభజించవచ్చును. ప్రతిమా నాటకము అభిషేక నాటకము మధ్యమవ్యాయోగము పంచ రాత్రము దూత వాక్యము దూత ఘటోత్కచము, కర్ణ భారము ఊరు భగము బాల చరితము ఇవి మొదటి రకానికి చెందినవి. ప్రతిజ్ఞాయౌగంధరాయణము స్వప్నవాసవదత్తము ఇవి చారిత్రకములు. అవిమారక చారుదత్త నాటకములు కవి కల్పితములు: లేదా అనాడు ప్రజలలో కర్ణోపకర్ణకంగా ఉన్న కథలను పైకొని, యుక్తములైన మార్పులు చేసి నాటకీకరించి ఉంటాడు ఇదు చారుదత్తము అసమగ్రము బాలుగ కథమును మాత్రమే లభ్యమానమవుతున్నది

భాసుని పాత్రల ఉదాత్తత

భాస నాటక పఠన మనలను ఒకానొక ఉదాత్తమైన, ధార్మికమైన గుణవంతమైన, పరుచంలోకి తిమకుపోతుంది మూల కథలోని రావణ దుర్యోధనాది దుష్టపాత్రలుకూడా ఇతని నాటకములలో ఉదాత్తీకృతులై కనిపిస్తారు దుర్యోధనుడు, రావణుడు, వాలి, కర్ణుడు, కైకేయి, సజ్జలకుడున్నదొగ, ఉదయన కథకుడైన మహాకవుడు. ధృతరాష్ట్రుడు, ఉత్తరుడు కల్యుడు ఒక రేమిటి-మొత్తం పదమూడు నాటకాలలోగల ఇన్నూరు పాత్రలలో కాలచరితములో కడుదు పచరాత్రములో కనుని, దూతవాక్యములో దుర్యోధనుడు, చారుదత్తములో శకారుడు తప్ప వేరొక దుష్టపాత్ర కనిపించదు. భాస నాటకముల ధర్మబద్ధమైన జానపదనాది పద్దుణో పేతమైన జీవితమును ప్రదర్శించుకాయి. కర్ణ భారంలో కర్ణుడిట్లా అంటాడు.

"శిక్షా తయం గచ్ఛతి కాల పర్యయాత్ సుబద్ధమూలా నిపతంతి పాదపాః జలం జల స్థాన గతంచ తిష్ఠతి శుష్యతి హుంచ దత్తంచ తథైవ తిష్ఠతి"

(కాలం గడవగా వేరుకొన్న విద్య నష్టమైపోతుంది. సుబద్ధ మూలములైన వృక్షములు పతనం చెందుతాయి, నదీ నదాది జలస్థానములలోని నీరుకూడా ఎండిపోతుంది కాని పరలోకము కొరకు యజ్ఞంలో హవనం చేసినది దానమిచ్చినది మాత్రం అట్లాగే నిలుస్తాయి.)

పంచ రాత్రంలో ద్రోణుడిచ్చిన బ్రహ్మాస్త్రాన్నుసరించి పాండవులకు అపకారాన్ని ఇచ్చిన దుర్యోధనుడిట్లా అంటాడు.

"కాష్ఠం దత్తం మయా రాజ్ఞి పాండవ వధ్యోయ భా పురమ్ మృత్యుర్మే విహిత నరాణాన్యే వధ్యా తిష్ఠంతి తిష్ఠతి"

(ఇతడు ముందిచ్చిన బ్రహ్మాస్త్రమునుసరించి నేను పాండవులకు రాజ్య ఇచ్చాను యా తమైన దాని

(మిగతా 4వ పేజీలో)

రామభక్త శిఖామణి, గాయకాగ్రణి

విష్ణు దిగంబర పలుస్కర్

—ప్రొఫెసర్ చిలుకూరి భీమశంకరరావు

యి గీమ డిగ్రీల కున్న గౌరవము న్యదేశీయ విద్యలందేకంటే విస్తారమునకు నూ లేక అప్పటి పరిస్థితి వీరికి తియు మనోవ్యథ కల్గించెను 8 సంవత్సరముల పాఠ్య ప్రణాళిక 6 వర్షముల ప్రణాళిక, 7, 11 పాఠ్యప్రణాళికల చేర్పరిచి సంగీత ప్రవేశిక, విశారద, అలంకార, ప్రవీణ మ్యూజిక్, ఇంటర్ బి. ఎ మ్యూజిక్, డాక్టర్ పరీక్షల చేర్పరిచి సదివీ ప్రణాళికపద్ధతి చేసెను ప్రవేశ పెట్టెను ప్రముఖముగా బొంబాయి రాష్ట్ర గవర్నరుల అధ్యక్షతలలో వార్షిక సమారంభములు జరుపబడినవి ప్రవేశ పద్ధతి ప్రవేశ పెట్టు ఆచార మేర్పాటు చేయుటలో, క్రమముగా పాఠ్యాంశ డిగ్రీలలో పాటు దేశీయ కళలలోని డిగ్రీలకు గూడ మాన్యత కలుగునట్లు స్థితి రాజీకొనెను విష్ణు దిగంబరుల దేశభక్తి శాస్త్రీయ మానసికి యుండెను విదేశ వస్తు బహిష్కరణోద్యమము పాటలు నందు ముమ్మరముగా సాగుచున్న దినములందు మహా గాయకుడయ్యునూ, లాహోరు పురవీధులందు తన శిష్య పరివారముతో ఖద్దరు మొదలగు స్వదేశ వస్త్రములను ధరించి శుభముల పెనిడు కొని యిటిటూ కొనిపి గొప్పప్రచారము చేసెను ఆసేతుహిమాచలం తన దివ్య గానముతో శ్రీరామ నామామృతమును వెదజల్లి ప్రజలను పునీతులగావించెను వర్గభేదము లేకుండ సర్వజాతుల వారును వీరి మధ్యన్నత మగు సంగీతోపన్యాసములకు, 'రామ చరిత మానస' తులసి రామాయణ సంగీత వ్యాఖ్యానములకు మంత్ర ముగ్ధులగుచుండెవారు, కోటకొలది రామనామమును జపించి సంకల్ప సిద్ధుడయ్యెను. వీరి పరోపకార పుణ్యమును నిండెన విగ్రహము సదాచార సంపత్తి యిత్యాది ప్రత్యేకతలపై కొందరు తులసిదాసు అవతారాచారమనియు, మరి కొందరు సమగ్ర రామదాసు అవతారమనియు భావించ దొడగిరి. మహోత్సాహగాధి మున్నగు జాతీయోద్యోగ కార్యక్రమములకును వీరికి మున్న నన్నిహిత సంబంధములు విడదీయ రానివిగా నుండెడివి. వీరు పాల్గొనని అఖిల భారత కాంగ్రెసు మహా సమావేశములే లేవని చెప్పవచ్చును. ప్రతి సమావేశానంతరమును అదే వేదికపై దేశ వివిధ ప్రాంతముల నుండి ఆహ్వానించి గొప్ప గొప్ప సంగీత శాస్త్రజ్ఞుల సమావేశముల నేర్పాటు చేయుచూ సంగీత సంబంధమగు సమస్యల పరిష్కరించెను నిరిటి పరిస్థితుల దుష్ట అత్మగౌరవమును కోల్పోవుట కిష్టపడెడు వారుగాదు. ఒక తూరి కొల్హాపూరు మహారాజు తన దర్బారు నందు పండితజీ గాన సభ పెద్ద ఎత్తున

విష్ణుదిగంబర పలుస్కర్

ఏర్పాటు చేసి పరదారులతో ఉన్నతాసనములందు కూర్చుండి యుండిరి. సాధారణ వేదిక గల స్థలములో వియబడెను సభ ప్రారంభించు సమయము నకు పండితజీ వచ్చిచూడ మరొక కుర్చీ ఉన్నతాసనముల దెప్పించి వేదికపై అమర్చి ఆ ఉన్నతాసనముపై గూర్చుండియే తన బృందమునో 4 గంటల కాలము ప్రదర్శన మిచ్చెను. ఆ నాటి సభ అంతయు వారి గాన మాధుర్యముతో చిత్రపరచెను సభాస్థలమున మహారాజు విషయమే మని విచారించగా తన కాలము తల్లికి గూడ ఉన్నతాసనమునిచ్చి గౌరవించితి నని నిష్కర్షగా తెలియంపగ మహారాజు సంతసించి ఘనముగా సత్కరించెను. బరోడా గ్వాలియర్, ఇంధోర్, మైసూరు కాశ్మీరు, నేపాల్ మొదలగు దర్బారులందు మహోత్సవములగు సభాసమములు పొందెను. పండితజీ తన జీవిత కాలములో ఎక్కువ భాగము రాజ్య వ్యవహారములో సర్వ మహోత్సవాలు మన సన్మానము లందినవి. చివరకు శ్రీరామా యత్తము తని పర్యటనలు ఈశ్వరానుగ్రహ మనియే కాచిరుచుండెడి వారు. అష్టాన విద్వాంసులిగా నేపి కొన వచ్చిన పర్వతాలను కోరికను తిరస్కరించెను. అస్వతంత్ర జీవిత విధానము పండితజీ సంప్రదాయములకు తీవ్ర విరుద్ధముగా నుండెను. క్రమముగా శ్రీరామనామ ప్రచారమే ధ్యేయముగా పెట్టుకొనెను. తన రామాయణ సంగీత ప్రవచనములందు జనసమూహముచే శ్రీరామ, కృష్ణ గణపతి, మారుతి, దేవి వందనములగు సులభ మంత్రములను రాగ తాళములందు పాడించుచుండుటకు, ప్రజలందునూ అట్టి ఫణితులు బహుళ వ్యాప్తి కాజొచ్చెను. పంచవటి వాసిక క్షేత్రమందు "శ్రీరామనామ ఆధారాశ్రమ" మను ఆశ్రమమును స్థాపించి అచ్చటనే నివసించ దొడగెను. అందు 24 గంటలు అవ్యాహతముగా రామ నామ సంకీర్తన జరుగునట్లు నియమ మేర్పరచెను. తన తదనంతరము భారతీయ సంగీత ప్రచారము చేయు బాధ్యత తన అనంతరాత్మ శిష్యవర్గముపై నుంచెను. తన జీవిత కాలములో లాహోరు, కరాచి, బొంబాయి పూనా, జాగపూరు మొదలగు విద్యాలయ కేంద్రములు స్థాపించెను. వీరి కతిన నియమబద్ధ శిక్షణలో రత్నములు పొదిగిన శిష్యులు సిద్ధమైనారు. శ్రీ శ్రీ వం. ఓంకారనాథ్ శాస్త్రి, కీ శే వం. నారాయణ మోరేశ్వర్ ఖరే, శంకర్రావు వ్యాసి, నారాయణ రావువ్యాస్, వం. వినాయకరావు పట్వర్ధన్, భానురావుపాధ్యే, పాథోవిశ్రీ, వం. లోడన్, వ్రసెయి శ్యాదులేందరో యుండిరి. తనమృదుమధురగాత్ర సంపదతో దేశప్రజల అభిమానము చూరగొన్నకీ శే దత్తాత్రేయ విష్ణుపలుస్కర్

(మిగతా 4వ పేజీలో)

ఉదయమందలి తాజాదనము గంటల కొలది వుండేలా చేసుకోండి...

పాండ్స్
క్రీమ్ప్లవర్ టాల్క్
ఎంతో మెత్తటి మేలు రకం టాల్క్!